

Valikaine - Maailma usundid

Kooliaste: IV kooliaste

1. Üldalused

1.1. Valdkonnapädevus

Kursusega taotletakse, et õpilane:

1. oskab suhelda lugupidavalt erinevate maailmavaadete esindajatega ning arutleda maailmavaatelistel küsimustel üle; tunneb enda ja teiste käitumises ära eelarvamusliku suhtumise ning oskab sellele vastu seista nii enda kui ka kaaslaste õiguste rikkumisel;
2. toob näiteid usuvabaduse põhimõtete toimimise, piiride ja nende rikkumise kohta ühiskonnas ning religiooni ja poliitika seoste kohta;
3. arutleb erinevate maailmavaadete mõju üle inimese ja ühiskonna tasandil nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes;
4. on teadlik oma peamistest väärtushoiakutest ning analüüsib väärtuste rolli enda ja teiste inimeste toimimises; sõnastab oma maailmavaate põhilisi jooni; analüüsib enda maailmavaatelisti tõekspidamisi käsitletud religioonide valguses.

1.2. Ainevaldkonna õppeaine arvestuslik maht

1 kursus (35 tundi)

1.3. Õppeaine kirjeldus

„Maailma usundite“ kursus koosneb 35 tunnist ja põhineb riiklikus õppekavas kirjeldatud kursusel „Inimene ja religioon“.

„Maailma usundid“ on usu- ja mõttevabaduse põhimõtetest lähtuv õppeaine, mille omandamisel:

1. käsitletakse erinevaid religioone ja usulisi liikumisi;
2. õpitakse tundma religiooni väljendumist kultuuris ning inimese elus ja ühiskonnas;
3. arutletakse eksistentsiaalsetel küsimustel üle.

„Maailma usundid“, üldisemalt usundiõpetus, lähtub ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis sõnastatud usu- ja mõttevabaduse tunnustamise põhimõttest. Religioonialane haritus on usuvabaduse tagamise eeltingimusi ühiskonnas. Usundiõpetuses ei käsitleta ühtki maailmavaadet õpilastele normatiivsena. Gümnaasiumi usundiõpetuse ülesanne ei ole juhatada õpilasi mingi kindla religiooni juurde. Eesmärk on valmistada õpilasi ette eluks pluralistlikus ühiskonnas ning maailmas, kus tuleb kokku puutuda erinevate religioonide ja maailmavaadete esindajatega. Seetõttu pannakse kursusel rõhku niisuguste oskuste ja hoiakute kujundamisele, millel põhineb üksteisemõistmine, lugupidamine ja avatus ning valmisolek dialoogiks ja koostööks.

Erinevaid maailmamõistmise viise käsitledes toetatakse empaatilist suhtumist ning vastastikust lugupidamist. Kursust korraldades ja õpetades peab austama ning arvestama õpilaste koduseid

tõekspidamisi. Kursuse oluline osa on toetada õpilaste kõlbelist arengut, arendades neis vastutustundlikku eetilist elamisoskust.

Erinevate religioonide ja maailmavaadete tundmaõppimine arendab kriitilist mõtlemist, loob võimalusi tegelda eksistentsiaalsete küsimustega ning toetab õpilase maailmavaate kujunemist. Kursus rikastab erinevate maailma mõistmise viiside tutvustamise kaudu õpilaste maailmapilti.

1.4. Valdkonnaülene lõiming, üldpädevuste arengu toetamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine

Religioonide ja maailmavaadete tundmaõppimine peab lähtuma tasakaalustatud teaduslikust käsitlusest. Tundides õpitakse tundma religioonide mitmekesisist pärandit ning tänapäeva nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes. Religioon on olnud ja on kõigis ühiskondades inimeste elu ning kultuuri kujundajaid, inspiratsiooniallikas kirjandusele, kunstile ja muusikale. Religioonialane haritus aitab mõista maailma kultuuripärandit.

Võõrkeeled – teadmised erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest, oma kultuuri ja teiste kultuuride erinevuste mõistmine ning lugupidamine teiste keelte ja kultuuride vastu; suhtlemine mitmekultuurilises ühiskonnas; võõrkeeleoskus.

Matemaatika – ajaarvamine; ressursside planeerimine (aeg, raha); matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid); oskus probleeme püstitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida; oskus loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning väärtustada matemaatilist käsitlust kui analüüsimeetodit.

Loodusteaduslikud ained – geograafilise asendi ja looduskeskkonna mõju inimühiskonna arengule, inimese areng ja rahvastikuprotsessid; majanduse ressursid; ühiskonna jätkusuutlikkus, säästlik tarbimine, üleilmastumine, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamine, mõistmine ning jätkusuutliku ja vastutustundliku, sh loodushoidliku eluviisi väärtustamine.

Tehnoloogilised ained – ametid ja elukutsed erinevates ühiskondades, tehnika ja tootmise arengu seos muutustega ühiskonnas; tööturg, kutsesuunitlus ja karjääri planeerimine; oskus hinnata tehnoloogia rakendamise kaasnemaid võimalusi ja ohte; mõista tehnoloogia nüüdisaegseid arengutrende ning tehnoloogia ja teaduse omavahelisi seoseid; rakendada tänapäevaseid tehnoloogiaid tõhusalt ja eetiliselt oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel; kasutada tehnilisi vahendeid eesmärgipäraselt ning säästlikult, järgides seejuures ohutuse ja autoriõiguste kaitse nõudeid.

Kunst – Eesti, Euroopa ja erinevate maailma rahvaste kultuuri teemade käsitlemine ja kultuuriloomingu väärtustamine, iluhinnangute muutumine ajas; esteetiline areng ja eneseteostus, rahvakultuur, loominguiline eneseväljendusoskus.

Kursuse jooksul toetatakse järgmisi **üldpädevusi**: suhtlus-, kultuuri- ja väärtus-, sotsiaalne ja kodaniku-, enesemääratlus-, õpi-, matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane, ettevõtlikkus- ja digipädevus.

Läbivatest teemadest on käsitletud elukestev õpe ja karjääri planeerimine, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, kultuuriline identiteet, teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon, väärtused ja kõlblus.

1.5 Õppe kavandamine ja korraldamine

„Maailma usundite“ kursus gümnaasiumile koosneb 35 ainetunnist. Konkreetne õppesisu täpsustatakse kursuse alguses. Tuginetakse riiklikus õppekavas toodud usundiõppe-alasele lisale, täpsemalt kursusele „Inimene ja religioon“.

Kursust õpetades teostatakse järgmisi õppetegevusi:

- 1) rollimängud ja teised aktiivõppe meetodid,
- 2) eneseanalüüsi ja töövaldkonna tundmise küsimustike ning mõttereenduslehtede täitmine;
- 3) auditoorsed loengud või iseseisev töö veebikeskkonnas teoreetiliste teadmiste omandamiseks;
- 4) diskussioonid, väitlused;
- 5) infootsing erinevatest allikatest, info kriitiline analüüs;
- 6) essee kirjutamine;
- 7) iseseisev töö;
- 8) õpi- või arengumapi mapi koostamine;
- 9) avalik esinemine.

1.6. Hindamine

Hindamise alusdokumendiks on VMG õppekava üldosa lisa 4. Hindamise eesmärk on toetada õpilase arengut, anda tagasisidet õppeedukuse kohta, õpilast innustada ja suunata. Õpilane saab infot oma hinnete kohta aineõpetajalt ja näeb hinnete seisu eKoolis.

Teadmiste ja oskuste hindamine:

- Hinnatakse õpilase kirjalikke, praktilisi ja suulisi töid, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust õppekava nõuetega.
- Kursuse algul teavitab õpetaja õpilast, kuidas on töökavas kursuse materjali läbivõtmine planeeritud ja kooskõlastab õpilastega, millal tehakse hindelisi loovülesandeid ja kontrolltöid.
- Mahukamate loovülesannete eest saadud hinded on võrdväärased kontrolltööde hinnetega ja on eKoolis vastavalt kirjas.
- Kui õpilane ei tee kontrolltööd või ei esita loovülesannet või muud olulist tööd mõjuval põhjusel õigeaegselt, tuleb see õpetajaga kokkulepitud ajal järele teha. Järelevastamist vajav töö tähistatakse märgiga x, mis pärast töö tegemist asendatakse hindega.
- Õpilased saavad protsessihindeid hindeid tunnis või kodus tehtud ülesannete ja harjutuste eest.
- Teadmisi ja oskusi hinnatakse 5pallilises süsteemis vastavalt kooli alusdokumendis fikseeritud põhimõtetele.
- Õppe kestel rakendatakse kujundavat hindamist: analüüsitakse õpilase arengut võrreldes tema varasemate töödega. Vastavat tagasisidet annab õpetaja nii suuliselt kui kirjalikult. Kujundava hindamise vahendina võib kasutada õpimappi, mis sisaldab õpilase kõiki kursuste jooksul kirjutatud kirjandeid, tekstiülesandeid ja teisi loovtöid, sh muid kogutud materjale.

- Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele.
- Hoiakuid ega väärtusi ei hinnata. Hoiakute ja väärtuste kohta antakse õpilasele tagasisidet.

Kokkuvõttev hindamine

Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete alusel, suurema kaaluga on kontrolltööde ja loovülesannete eest saadud hinded. Kursusehinde täpsema kujunemise fikseerib õpetaja kursuse esimesel tunnil eKoolis.

1.7. Õpikeskkond

Õpilastele on tagatud järgmised tingimused ja vahendite kasutamine:

- 1) ainekavas kirjeldatud eesmärkide saavutamiseks vajalik õppevara;
- 2) kirjanduse ja teiste asjakohaste allikate kättesaadavus;
- 3) nutitarkvara info otsimiseks;
- 4) mitmekesine õppekeskkond.

2. Õppesisu ja õpitulemused

Kursusel õppinu:

1. oskab näha religiooni rolli inimese ja ühiskonna elus, sealhulgas:
 - a) mõistab, et religioon on mitmetahuline nähtus; analüüsib näiteid tuues erinevate maailmavaadete mõju inimese ja ühiskonna elule nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes; oskab nimetada religiooni individuaalse ja sotsiaalse mõõtme olulisemaid aspekte;
 - b) toob esile religioosse keele eripära, võrdleb religioosse ja teadusliku mõtlemise erinevusi ning sarnasusi; tunneb ära varjatud religioossust;
 - c) analüüsib meedia mõju inimeste arusaamade kujundamisele religioonist;
 - d) arutleb teaduse ja religiooni mõju üle eetiliste valikute tegemisel;
2. analüüsib jõukohaseid religioosseid tekste;
3. mõistab, et religioossusel on erinev tähendus, religioossus väljendub eri viisil erinevate inimeste jaoks ja erinevatel eluetappidel ning on seotud ajalooliste teguritega;
4. analüüsib religioossete konfliktide põhjusi; tunneb ära eelarvamusliku ja sildistava suhtumise; pakub võimalusi erinevate religioossete vaadetega inimeste dialoogiks ja koostööks;
5. oskab näha religiooni, väärtuste ning moraalsete tõekspidamiste seoseid üksikisiku ja ühiskonna elus; suudab argumenteerides kaasa rääkida tänapäeva eetilistes küsimustes;

6. arutleb religioossete ja maailmavaateliste probleemide üle;
7. arutleb enda maailmavaate mõju üle käsitletud eksistentsiaalsetele küsimustele vastuseid otsides ning oma eetilisi otsuseid tehes;
8. tunneb lihtsamaid religiooni teadusliku uurimise viise ja meetodeid ning oskab mõnda neist rakendada.

Religiooni põhimõisted

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) nimetab religiooni dimensioone ja võrdleb usuteaduse koolkondade arusaamu religioonist;
- 2) nimetab suuremaid religioone maailmas ning võrdleb erinevate statistiliste näitajate kujunemise põhjusi;
- 3) tunneb religioonide klassifitseerimise viise ning analüüsib klassifitseerimisega kaasnevat väärtushinnanguid.

Õppesisu

Religiooni mõiste. Religiooni uurimise võimalusi. Maailma usuline kaart.

- Ürgusund: animism, šamanism, totemism, Egiptus, Mesopotaamia, Kreeka: mütoloogia ja jumalad
- Judaism • Rooma • Ristiusk • Islam • Skandinaavia usund • Hinduism • Budism

Religioon ja mõistmine (religioonifilosoofia)

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) analüüsib näidete varal religioosse keele eripära, võrdleb religioosse ja teadusliku mõtlemise erinevusi ning sarnasusi ning nende suhestamise erinevaid viise;
- 2) eristab maailmavaadet maailmapildist ning võrdleb religioosset ja mittereligioosset maailmapilti;
- 3) oskab näha religiooni, väärtuste ning moraalsete tõekspidamiste omavahelisi seoseid üksikisiku ja ühiskonna elus; arutleb teaduse ja religiooni mõju üle eetiliste valikute tegemisel;
- 4) suudab argumenteerides kaasa rääkida tänapäeva eetilistes küsimustes, kaaluda seejuures erinevaid seisukohti, kasutab asjakohaselt õpitud eetikamõisteid ja moraalifilosoofilisi suundi.

Õppesisu

Arvamuste paljus ja tõde. Religioosne keel.

Maailmapilt ja maailmavaade. Religioosne ja mittereligioosne maailmapilt.

Teaduse ja religiooni suhted (nt loomine ja evolutsioon).

Eetika ja religiooni kokkupuutepunkte (nt loodushoid; tehisintellekti arendamine; seksuaalsus ja soolisus; elu alguse ja lõpuga ning tervisekäitumisega seotud küsimused). Deontoloogiline, teleoloogiline moraalifilosoofia ja vooruseetika.

Kesksed teemad usundites

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) analüüsib jõukohaseid religioosseid tekste;
- 2) võrdleb erinevaid arusaamu pühast (jumalast) ja inimesest ning kirjeldab nende omavahelisi seoseid;
- 3) arutleb, kuidas erinevates usundites vastatakse põhilistele eksistentsiaalsetele küsimustele nii õpetuses kui usupraktikas arvestades usundite sisemist mitmekesisust; arutleb enda maailmavaate mõju üle käsitletud eksistentsiaalsetele küsimustele vastuseid otsides, võrdleb seda suuremate religioonide põhikäsitlustega;
- 4) tunneb religiooniuringute lihtsamaid uurimismeetodeid ning oskab mõnda neist rakendada;
- 5) arutleb enda maailmavaate mõju üle käsitletud eksistentsiaalsetele küsimustele vastuseid otsides, võrreldes seda õpitud religioonide käsitlustega.

Õppesisu

Püha mõiste. Erinevad jumalakäsitlused. Sakraalne aeg ja ruum.

Loomulik ja üleloomulik. Ettemääratus ja juhus.

Erinevad inimesekäsitlused. Inimese elu eesmärk. Üleminekuriitused. Kurjuse ja kannatuse probleem.

Religioon üksikinimese elus (religioonipsühholoogia)

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) oskab näha religiooni rolli inimese elus ning tunneb varjatud religioossust;
- 2) analüüsib näiteid tuues erinevate maailmavaadete mõju inimese elule nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes; oskab nimetada religiooni individuaalse mõõtme tähtsamaid aspekte;
- 3) mõistab, et religioossusel on erinev tähendus ja see väljendub erinevate inimeste jaoks erinevatel eluetappidel erisugusel viisil ning on seotud ajalooliste teguritega.

Õppesisu

Miks inimesed usuvad? Kuidas määratletakse usklikkust?

Usuline kogemus ja selle mitmekesisus. Erinevad spiritualiteedid.

Inimese religioosne areng.

Religioon ja ühiskond (religioonisotsioloogia)

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) oskab näha religiooni ja kultuuri seoseid ning religiooni rolli ühiskonnaelus;
- 2) analüüsib näiteid tuues erinevate maailmavaadete mõju ühiskonnaelule nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes; oskab nimetada religiooni sotsiaalse mõõtme olulisemaid aspekte;
- 3) analüüsib erinevate teabeallikate mõju inimeste arusaamade kujundamisele religioonist;

4) analüüsib religioossete konfliktide põhjusi; tunneb ära eelarvamusliku ja sildistava suhtumise; pakub võimalusi erinevate religioossete vaadetega inimeste dialoogiks ja koostööks;

5) arutleb religioossete ja maailmavaatelistel aktuaalsetel probleemidel üle; oskab otsida teavet usundite ja muude maailmavaadete kohta ning kasutada eri liiki allikaid eesmärgipüstitust silmas pidades ning hinnata ning põhjendada oma teabeallikate usaldusvärsust ja asjakohasust.

Õppesisu

Religioon ja kultuur.

Usu- ja südametunnistusevabadus. Religioon ja poliitika. Religioon ja majandus. Religioon ja meedia.

Suhted eri usundite vahel: koostöövõimalused, usulised konfliktid.

Religioon tänapäeval. Sekulariseerumine. Fundamentalism. Religiooni privatiseerumine. Kvaasireligioossed nähtused.